

Qur'aana keessatti **kufriin** akkaataa shaniin dhufe:

- Tawhiidatti kafaruu
- Kufraamu ni'imati (qanani mormuu)
- Tabarru'u (irraa qulqullaa'u fi bilisa ta'u)
- Waakkachu
- Haguguu

www.sammubani.com

Hiika Kufrii

Description

Kufrii

Haqiiqa fi hiika iimaanaa erga hubannee, haqiiqa kufrii iimanaa diigu fi faallessu hubachuun nuuf salphata.

Dhugumatti, murtiin kufrii murtii shari'aa aati. Kaafirri nama Rabbii fi Ergamaan Isaa kafarsisaniidha. Namoota keessaa murtiin kufrii haqa eenyullee miti. Kana irra haqa Rabbii olta'aa aati. Abu Haamid Gazaali ni jedha: "Akkuma gabrummaa fi bilisummaa, kufriinis murtii shari'aa aati. Nama tokko irratti kufrii murteessu jechuun dhiiga isaa halaala gochuu fi ibidda keessatti zalaalami akka turu isatti murteessudha. Kuni kan ittiin beekkamu shari'aa aani. Kanaafu, takkaa keeyyata Qur'aanaa fi hadiisa keessatti dhufeen takkaa immoo wanta duraan lafa kaa'amen wal bira qabuun (qiyaasaan) murtiin kufrii hubatama." (Faysal Tafriqati-fuula 128)

Qaadi Iyaad kutaa (boqonnaa) "jechoota nama kafarsiisan" jedhu keessatti dubbachuu yommuu barbaadu, jalqaba kutaa kanaa keessatti akkana jedhe: "Beeki! Kutaa kana galmaan gahuu fi dhama'insaa saaquf maddi isaa shari'aa aadha. Kana keessatti sammuu bakka hin qabu." (Ash-Shafaa 2/1065)

Ibn Taymiyaan akkana jedha:

Kufriin murtii shari'aa abbaa shari'aa irraa fudhatamuudha. Dubbiin sirrii fi dogongoraa sammuu beekkamu danda'aa. Akkuma sammuu keessatti wanti sirrii ta'ee hundi shari'aa keessatti beekkamuun dirqama hin taane, wanti sammuu keessattis dogongora ta'ee hundi shari'aa keessatti kufrii hin ta'uu. (Ad-Daru 1/242)

Ammas ni jedha: "Kanaafi, warri beekumsaa fi Sunnah nama isaan faallessu hin kafarsiisan, osoo namni isaan faallessu kuni isaan kafarsiiseyyu. Sababni isaas, kufriin murtii shari'aa aati. Fakkaataa isaatiin nama adabuun namaaf hin ta'uu. Akkuma nama sirratti kijibee fi haadha manaa tee irratti zinaa hojjate, ati isarratti kijibuu fi haadha manaa isaa irratti zinaa raawwachuun siif hin ta'uu. Sababni isaas, kijibni fi zinaan haraama haqa Rabbii ta'aniidha. Akkuma kana, kafarsiisuunis haqa Rabbiiti.

Kanaafu, nama Rabbii fi Ergamaan Isaa kafarsiisan malee eenyullee kafarsiisuun hin taâ€™u. (Ar-Raddu alaa Al-Bakri-fuula 257)

Ibn Ash-Shaax ni jedha: â€œDhimmi kamiyyuu kufrii taâ€™u, dhimmoota aqlii (sammuu) irraayyi miti. Kana irra, dhimmoota shariâ€™aan kaaâ€™e irraayyi. Shariâ€™aa kan baase (Rabbiin) dhimma kaminiyyuu kufrii yoo jedhe, suni akkasuma kufriidha. Dubbiin kuni ajajoota taâ€™i odeefannoo taâ€™e wal qixa.â€• Tahziibul Furuuq 4/158-159

Ibn Waziir ni jedha: â€œDhugumatti kafarsiisuun (takfiir) shariâ€™aa qofaani, sammun isa keessa hin seenu. Kufrii irratti ragaan shariâ€™aa malee hin taâ€™u. Kana keessa mormiin hin jiru.â€• (Al-Awaasimu wal-qawaasum-4/178, 179, gabaabbinaan)

(Wanti aalimman armaan oli jedhan yommuu guduunfinu: â€œHojii fi dubbii keessaa kamtu kufrii akka taâ€™ee beekuuf gara shariâ€™aa deebiâ€™an. Sammuu fi fedhii ofiitiin ragaa tokko malee â€œhojiin ykn dubbii kuni kufriidhaâ€• jechuun hin taâ€™u. Nama tokko irratti kufrii kan murteessan ragaalee Qurâ€™aanaa, hadiisaa fi ijmaaâ€™a irratti hundaaâ€™uni. Namoonni Musliima tokko kafarsiisuuf ariifatan dhimma kanatti haa xinxallan.)

Hiika Kufrii

Gara kufrii hiikutti erga darbinee akka lugaatti hiiku jalqabna. Hundeen kufrii wanta tokko haguugudha. Qotee bulaan kaafira kan jedhameef sanyii miidhaanii waan haguuguufi. Halkan kaafira kan jedhameef wanta hundaa waan haguuguufi. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ﴾

â€œFakkeenyi [addunyaa] akka bokkaa biqilaan isaa kuffaara dinqisiiseeâ€• Suuratu Al-Hadiid 57:20

Asitti â€œkuffaaraâ€• jechuun qotee bultoota ykn namoota midhaan facaasaniidha.

Labiid ibn Rabiiâ€™ah akkana jedha: â€œHanga yommuu kaafira keessatti harka darbuuâ€™â€• Asitti kaafira jechuun halkan jechuu isaati. Sababni isaas, halkan wanta hundaa haguuga. Ammas, kufrii jechuun qananii waakkachuudha. Kuni faallaa galata galchu (shukrii)ti. Kaffarahu (isa kafarsiise) jechuun kufrii isatti maxxanse ykn â€œRabbitti kafarteeâ€• isaan jedhe. (Ilaali Lisaanu Al-Arab 5/144-145, Al-Misbaahul Muniir fuula 647,648, Mufradaatil Asfahaani-653-655)

Ibn Al-Jawzi ni jedha: â€œQurâ€™aana keessatti kufriin haala shan irratti akka dhufe mufassiroonni ni dubbatu.

1ffaa-Tawhiidatti kafaruu. Kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™aan:

﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ ءَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾

â€œDhugumatti, warroota kafaran isaan akeekachistee, akeekachisu dhiistes, isaan irratti wal-qixa, hin amanan.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:6

2ffaa-Kufraanu niâ€™TMimati (qananii mormuu)-kuni faallaa galateefachuu (shukriiti). Kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™TMaa:

فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَاشْكُرُوا لِي وَلَا تَكْفُرُونِ ﴿١٥٢﴾

â€œAna yaadadhaa isin yaadadhaa. Na galateefadhaa, Na hin waakkatinaa.â€• Suuratu Al-Baqarah 2:152

â€œNa hin waakkatinaaâ€• jechuun qananii Kiyya isin irra jiru hin morminaa.[\[1\]](#)

3ffaa-Tabarruâ€™TMu (irraa qulqullaaâ€™TMu fi bilisa taâ€™TMu)-kana irraa suuratu Al-Ankabuut keessatti jechi Rabbii oltaâ€™TMaa:

﴿ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ﴾

â€œErgasii Guyyaa Qiyaamaa gariin keessan gariitti kafara.â€• Suuratu Al-Ankabuut 29:25
Kana jechuun Guyyaa Qiyaamaa gariin keessan garii irraa qulqullaaâ€™TMa. Kuni haala mushrikootati. Guyyaa Qiyaamaa mushrikoonni gariin garii irraa qulqullaaâ€™TMa, gariin garii abaara.

4ffaa: Waakkachuu. Kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™TMaa:

﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ﴾

â€œYommuu wanti beekan isaanitti dhufe, isatti kafaran.â€• Suuratu Al-Baqara 89

Yahuudonni yommuu Ergamaan amala isaatiin beekan isaanitti dhufu, isatti ni kafaran, ni kijibsiisan.[\[2\]](#)
Yahuudonni Madiinaa keessa jiraatan nabiyyiin yommuu ergamuutti dhiyaatu, Arabootaan akkana jechaa turan, â€œNabiyyiin yeroo kanatti ni ergama, nutis isa hordofna. Waqtiin isaa dhiyaatee jira. Isa waliin isin fixna.â€•[\[3\]](#) Yommuu Rabbiin Nabiyyii Araboota keessaa ergu, yahuudooni itti kafaran. Kuni nabiyyii nuti jennee miti jechuun waakkatan. Waakkachu jechuun wanta tokko dhugaa taâ€™TMuu osoo beekanu fudhachu didu ykn arrabaan mormuudha. Yahuudonni Nabiyyi beekani osoo jiranu fudhachuu ni didan.

5ffaa-Haguugu-kana irraa jechi Rabbii oltaâ€™TMaa suuratu Al-Hadiid jalqaba irratti kaasne:

﴿كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ﴾

â€œFakkeenya [addunyaa] akka bokkaa biqilaan isaa kuffaara dinqisiiseeâ€• Suuratu Al-Hadiid 57:20

Asitti kuffaara jechuun qotee bulootaa sanyii midhaanii haguuganiidha. [4] (Qotee bultoonni midhaan yommuu facaasan biyyee irra deebisuun sanyii haguugu. Asirraa kaâ€™TMuun namni Rabbitti hin amanne, kaafira kan jedhameef osoo beeku haqa waan dhoksuufi. Akkuma qote bulaan sanyii biyyee itti raruun dhoksu, kaafirris haqa dhoksa. Haqa Islaamaa ni waakkata. Waakkachu jechuun wanta tokko dhoksuun arrabaan mormuudhaa miti ree? Asirraa kaâ€™TMuun, Afaan Oromoo keessatti jechi **kufriitti** dhiyaatu â€œ **waakkachuu**â€œfi â€œ**Amanuu diduu**â€œ dha. Amaariffaanis kufrii- kihdat (âˆšâˆˆ âˆˆ°âˆ‰) jechuun hiikan. Akka lugaatti kufrii haala kanaan erga hubannee, shariâ€™TMaa keessatti wanta beektonni jedhan haa ilaallu.)

Akka wali galtee hayyootatti hiika kufrii ilaalchisee jechoota muraasa warra beekumsaa asitti ni dhiyeessina:

Ibn Taymiyaan ni jedha: Akka wali galtee Muslimootatti, Kufrii jechuun amanuu dhiisudha.â€• (Majmuuâ€™TMal Fataawaa 20/86)

Ammas ni jedha: Kufrii jechuun Rabbii fi Ergamtoota Isaatti amanuu dhiisudha. Isa waliin kijibsiisuun jiraate jiraatu baatee waluma qixa. Inumaa, waanyu ykn of tuuluu yookiin fedhii qullaa hordofuu irraa kan kaâ€™TMee kana hundarraa garagaluun, shakkiin [kufriidha].â€• (Majmuuâ€™TMal Fataawaa 12/335)

Ibn Taymiyaan itti fufuun ni jedha:â€•.Shakkii hin qabu, kufriin risaalan (ergaan) wal qabata. Kanaafu, Ergamaa Rabbii kijibsiisuun kufriidha. Sahaabota, warra toltuun isaan hordofanii fi iimamtoota beekumsaa biratti, keessan dhugaa taâ€™TMuu isaa osoo beekanuu Ergamaa Rabbii jibbuun, arrabsuun, diina itti taâ€™TMuun kufriidha.â€• (Manhaaji sunnah 5/251)

Ammas ni jedha:

â€œ**Kufriin wanta beeksise keessatti Ergamaa Rabbii (SAW) kijibsiisuun yookiin dhugaa taâ€™TMuu isaa osoo beekanu hordofuu diduun taâ€™TMa.** Fakkeenyaaf, kufrii Firaâ€™TMawna, yahuudaa fi kkf.â€• (Ad-Darâ€™TMu 1/242)

Jecha ibn Taymiyah irraa wanta dhiyeesse irraa waaâ€™TMee kufrii akkana jechuun guduunfu dandeenya: Kufriin faallaa iimaanati. Kufriin qalbii keessatti kijibsiisuun taâ€™TMuu dandaâ€™TMa. Kanaafu, kuni dubbii qalbii kan faallessuudha. Dubbiin qalbii kunis â€œDhugoomsudha.â€• Kufriin hojii qalbiis taâ€™TMuu dandaâ€™TMa, kan akka Rabbiin ykn aayata Isaa ykn Ergamaa Isaa jibbuu fi diina itti taâ€™TMu. Kuni jaalala hojii qalbii taâ€™TMee faallessa. Ammas, kufriin dubbii zaahiraa (gubbaa) dubbii arrabaa faallessu taâ€™TMuu dandaâ€™TMa. Yeroo biraas kufriin hojii zaahiraa taâ€™TMa. Kan akka diinii Rabbii (Islaama) irraa garagalu, Rabbii fi Ergamaa Isaatiif ajajamuu irraa naannaâ€™TMu. Kufriin kuni hojii qaamolee diinii Rabbiitiif masakamu, gadii jechuu fi fudhachuu irratti hundaaâ€™TMee faallessa.

Hiika kufrii ibsuu keessatti ibn Al-Qayyim ni jedha: â€œKufriin dhimmoota beekumsaa (ilmiyyah) taâ€™TMi hojii (amaliyyah) taâ€™TMi wanta Rasuulli (Ergamaan) ittiin dhufuu isaa beekkame waakkachuudha. Rasuulli ittiin dhufuu isaa erga beeke booda namni wanta Rasuulli ittiin dhufee waakkate (kijibiisee fi hordofuu dide) kaafira.â€• (Mukhtar As-Sawaaâ€™TMiqil Mursalati 2/421)

Sheyku Abdurahmaan Saâ€™dii akkana jechuun kufrii hiika:

Daangaan kufrii gosoota isaa hunda walitti qabu: wanta Rasuulli fide waakkachuu ykn muraasaa isaa waakkachuudha. Akkuma iimaanni wanta Rasuulli fidetti amanuu, haala dimshaashatinii fi tokkoon tokkoonitti buluu taâ€™e, [kufriin immoo itti amanuu dhiisuu fi itti buluu diduudha.] Iimaanaa fi kufriin wantoota wal faallessaniidha. Isaan keessaa tokko gadi dhaabbannaa guutuu yoo gadi dhaabbate, kan lammataa ni dhabama.â€• (Al-Irshaadu ilaa maâ€™arifatil ahkaami-fuula 203-204)

Keeyyatoota darban irraa hiika kufrii iimaanan wal hin taane ni hubanna. Inni (kufriin) amanti, dubbii fi hojiiwwan shariâ€™aan iimaana akka diigan murteessedha.

[1] Tafsiiiru Muyaassar-23

[2] Tafsiiiru Muyassar-14

[3] Tafsiiiru Xabarii-2/237

[4] Nuzhatul Aâ€™ayani nawaaziri fii ilmil wajuuhi wa nazaaâ€™iri-ibn Al-Jawzi- 2/119-120

â€œNawaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayahâ€• fuula 34-39, Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

March 22, 2020

Author

admin